

a svájci postabélyeg néhány éve már nem Tell férfias arcát hozza, hanem tájképekkel csinál reklámot a hanyatló svájci idegenforgalomnak. Kommerciális szellem szorította ki az egyéni bátorság és heroizmus képét. Tell szelleme kimulóban, de a szabadság és függetlenség jelvényét, Tell íjját, ott látjuk minden svájci árun: pártoljátok a hazai ipart! Svájc független volt, független maradhatott, míg virágzó polgári társadalom közepette idegenforgalom gazdagította, míg a fennakadás nélkül működő tőkésrend akadálytalanul vette meg óráit és gépeit, sajtját és selyemáruit. De a beköszöntött válsággal a kis Svájc félve alkalmazkodik a környező parancsuralmi rendszerekhez. Alkalmazkodásának célja: függetlensége megőrzése. Alkalmazkodásának következménye: függetlensége feladása.

(*Ádám Elek*)

V I L Á G S Z E M L E

A spanyol polgárháborúban mindinkább érezhetővé válik a kormánycsapatok minőségének javulása. Milícia harc közben válik hadsereggé, mint azt az összes történelmi példák igazolják. A köztársaságiak a gyarmatokon is képesek pozíciókat szerezni, mint azt Spanyol-Marokkó vagy Villa Cisneros eseményei mutatják. Francoék dühe az elsősorban számukra veszélyessé válható semlegességet forszírozó hatalmak ellen fordul. Franciaország municióiparának megtagadják a kénkova szállítását, sőt titkos szövetségesük, Portugália a leszállási jogot is visszavonja az Azorokon a franciák délamerikai légi járataitól. A felkelők angol-francia ellenes beállítottsága az olaszokkal való közös Földközi-tengeri politika következménye. Itália, mint a mohamedánság védnöke (bár a világ mohamedánságának csak csekély töredéke olasz alattvaló) akar az angolokra nyomást gyakorolni és hasonló gesztus az elszakadással kacérkodó Írországban önálló követség felállítására is. Az izlám tekintélyei nem kérnek azonban a Lybiában gyakorlatilag bemutatott (Lybia lakossága az olaszok alatt 2 milliőről 600.000-re csökkent) barátságból, miként ezt legelősebben El Magravi sejk, a kairói El Azhar egyetem rektora nyilatkoztatta ki; Írország ügyét pedig a május 14.-i birodalmi konferencia készül tisztázni.

Az angol birodalmi konferencia tárgya a dominiumok helyzetének precizizálásán kívül elsősorban a fegyverkezési kooperáció kérdése. E tekintetben a brit kormánynak nem kell félnie. Ausztráliában — ahol még él a világháborút eldöntő 1918 aug. 9.-i támadást vezető Sir John Monsh főparancsnok szelleme — jun. 30.-án jár le az első 3 éves fegyverkezési terv és a második most van előkészületben. „Amíg Singapore brit erőd, addig nem kell félni, hogy Ausztráliából második Mandzsutikuo lesz” — mondotta egyik politikusuk. Ausztráliát az ujjélandi Savage munkáskormány is támogatja, mely a mezőgazdasági termékek állami értékesítésével, az állambank átvételével és a munkaviszonyok megjavításával nagy népszerűsége tett szert. Hasonlóképpen biztos a Délafrikai-Unio segítsége, melyet a német-olasz-japán együttműködés idegesít. A német tiltakozással nem törődve a Hertzog kormány drákói rendszabályokat léptetett életbe a náci-agitáció ellen, melynek már sikerült elérnie a német emigránsok kiutasítását. A náciizmus szelleme elleni támadás Hofmeyer népjóléti miniszter beszéde is a színes fajok elnyomása ellen. Kanada a Pacifik partján fegyverkezik: Brit-Columbiában Prince Rupert légibázisá alakul és a Johnston Strait partvédő ágyukat kap. Csupán az egyne-

gyed millió lakosú Uj-Fundland segítségére alig számíthat az Empire, miután itt a nyomor, mely 3 év előtt az önkormányzat elvesztésére is vezetett, még mindig nagy: a lakosság egynegyede államsegélyből él. Am veszély esetén a gyarmatok segítsége sem megvetendő erő, mert Nagy-Britannia még ma is érti az uralkodás módját. Példa erre III. Jéta, az északrhodéziai Baroce ország királyának felkerekedése a londoni koronázásra, mikor is a „deszpotá” karavánja egy hónapig utazik, míg csak Livingstoneban az első vasútállomást el nem éri...

Anglia tehát komolyan fegyverkezik. Az *Imperial Airways* India, Egyiptom és Délafrika felé már nem Nápoly-Brindisin át vezette ezentul légi járatait, hanem a francia partokon. Az 1. és 5. hadosztály tisztjeit rendszeresen Franciországba vezénylik tanulmányutra. A négy és fél milliárd fontnyi évi nemzeti jövedelemből öt éven át másfél milliárd fegyverkezési költséget kell kifizetni. Az 1936-37 pénzügyi év 5.59 millió font deficitet tüntet fel — az első deficitet 1932-33 óta. A *Vickers Ltd.* fegyverkezési vállalat 1934 óta majdnem megkettőzte munkásai számát, mégsem tud a nagyfokú felszerelési követelményeknek eleget tenni. Acélhiány-hajótérhiány kísérik a hirtelen fegyverkezést. Sok helyütt korlátozni kell az üzemet, másutt sztrájkok törnek ki. A munkásmozgalomban a pacifizmus viaskodik a reálpolitikával és a *Független munkáspárt* kongresszusa egyszerre támadja a II. és a III. Internacionálét. Közben a texasi olajmezőkről külön nyomóvezetőcsövet építenek az Atlanti-Óceán partjára, hogy az angol hajók könnyebben felvehessék a petróleumot, melyből, máris 16 millió litert (!) tartalékolási célokra rendeltek meg a brit kormány óriási földalatti raktárát.

Az oslói szövetség államai, Dánia, Svédország, Norvégia, Finnország, Hollandia, Belgium és Luxemburg közös terv szerint kívánnak fegyverkezni, mikor is közös flottaegyezményt kötnek Angliával. A gazdasági egyezkedést eddig akadályozó angol legtöbbkedvezmény követelések enyhültek és így a zárt egymásközi kereskedelem mégis csak kiépül erősen németellenes éllel. Schacht brüsszeli utazása ezt szeretné tompítani, de aligha sikerrel, mióta a német kivánságokat leginkább szemmel tartó Stauning kedvező ígéreteket kapott londoni látogatásán. Dánia viszonya Németországhoz különben is romlik a schleswigi náci agitáció következtében, belpolitikai feszültsége pedig a romló gazdasági viszonyok következtében is nő. Sztrájkok jelzik az elégedetlenséget, melynek egyik oka a fegyverkezési kényszerűség. Az amerikai *Taylor Airways Corp.* pl. most építi fel repülőgépgyárát Kastrupban az Aarhus-i *Danish Machine Co.* segítségével. — Jobb ennél Svédország helyzete, mely „vaj helyett ágyut” szállíthat ki: a Grengesberg-ércbányák az első évnegyedben 2.44 millió tonna ércet hajóztak el (tavaly 2.1), úgy hogy már nem is győzik hajózással. Finnország is fokozza fegyverkezését. A szociáldemokraták vezére, Tanner pénzügyminiszter javasolja az évi 1700 millió finnmárkás katonai „alap-megteremtési” programot, egyben visszautasítja a kommunisták egységfront ajánlatát. Ellenben az egyetemi nyelv kérdésében sikerült kompromisszumot találnia a svédek és az azok nyelvét kiszorítani kívánó agráriusok között. A Helsingforsba ellátogató lett külügyminiszter az oslói blokkhoz való viszonyát szeretné tisztázni a Baltikumnak, mellyel a kovnoi külügyminiszter-konferencia készül véglegesen foglalkozni. Kovno különben belső rendjét is jó alapokra akarja fektetni és ezért betiltja a káromkodást. A belső rend fenntartására irányul Luxemburg törekvése is, mely betiltotta a kommunista pártot, miután a szakszervezetek béremelést és munkaidő leszállítást követeltek új kollektív szerződésükben a bányabáróktól. — Belgiumban a *Rex* választási vereségét elsősorban a

flamand nacionalistákkal való, Belgiumot szövetségi állammá átalakítani akaró egyezménye idézte elő, de szerepe volt benne az Egyház fellépésének is. Valószínű, hogy Hollandia májusi választásai is féket vetnek a német szövetséggel kacérkodók lendületének. — Svájc aggodalmát, hogy átvonulási terület lesz, Hitler és Mussolini ígéretein kívül haderejének átszervezésével is kívánja eloszlatni, míg Ausztria az Anschluss ellen a csehkekhez és saját munkásaihoz (Gföllner linzi püspök akciója) keres közeledést.

A diktatura gyakorlatának nehézségei okozzák, hogy Lengyelországban is lazítanak a felső nyomáson. Koc ezredes zászlóbontásának igen mérsékelt sikere (ujabban csak néhány Morácevski-szakszervezet csatlakozott még hozzá) arra kényszeríti a hatalmat, hogy legalább az egyébként csupán dekorációnak használt szejmben engedje meg a kritikát. A mezőgazdasági és ipari lakosság ellenállását (utóbbira a janovi horganybányák éhségstrájkja és a boriszlávi és drohovici petróleummezők véres zavargásai a példák, míg az előbbi tünete pl. Volozyn ezredes kozákszervezetének ukrán irredentája Volhyniában) a kormány népszerű árpolitikával szeretné gyöngíteni, de hiába oszlat fel kartelleket, midőn a sajtó rámutat, hogy pl. az egész vasipar 70 százalékban állami kézben. Márpedig a nehézipar árait a fegyverkezési konjunktúra szabja meg, mely egyébként a mezőgazdasági javulásnak is alapja. Belpolitikailag a szélsőjobb és baloldal elleni viaskodás, külpolitikailag a német barátság foltogtatása (melyet Michailski vojvoda graudenzi irredentája cseppet sem segít elő), — ez a lengyel kormány „fortvurstlirozása”.

„Fortvurstlirozás” a bulgár diktatura irányzata is. A községi választások nem hoztak kormányzikert, de bebizonyították, hogy a népnek már a régi pártokból is „elege”. Kiutat nem tud egy politikus sem, — még Cankov is feladta náci programját s újra demokráciáról ábrándozik. A kormány helyzetét egyelőre a parasztadósságok csökkentése erősíti, valamint a Jugoszláviával való kibékülése. Utóbbiról a Balkán-szövetség spiritus rektorai, a török miniszterek is meggyőződtek szófiai látogatásukon, miután már Belgrádban elégtétellel konstatálták, hogy az olasz-jugoszláv paktum nem érintette a szövetséget, mert abban csak Belgrád használta ki a megszorult Itália engedékenységét. Az olaszok Albániában kárpótolják magukat, viszont ennek orthodox egyháza önállóságot nyert, ifjuságát a Hitler-üdvözlésre oktatják és még 10 millió aranyfrank kölcsönt is kap a Banca di Napolitól. Nehezebben szerez pénzt a görög diktatura, mely az 5 százalékos állami kölcsönkötvényeket kényszerrel vétette át a nyugdíjintézetekkel és biztosítótársulatokkal. A görög politikai élet ugyanabban a zsákutcában, mint a bulgár és Metaxas ellen több zajos tüntetés játszódott le az ellenzéki vezérek deportálása kapcsán...

A világ bajait Rooseveltné szeretné rendbehozni egy amerikai-angol-francia valutáris és kereskedelmi egyezménnyel s ez ügyben látogat el hozzá Van Zeeland is. Tervezetésében azok az aggodalmak hajtják, melyeket a gazdasági „boom” vált ki belőle. Az európai tőkének odamenekülése és a hitelinfláció veszélye az arany „sterilizálására” (állami felvásárlására) készíti, ugyanakkor vétót emel a nyersanyagok árugrásai és a nehézipar túlfokozása ellen. A „boom” árnyékoldala, a bérharcok máris megjelentek a színen itt is. A Lewis-féle C. I. O. szervezetek erélyes bérharcokban szervezik meg a munkásságot, sikert-sikerre halmozva. A Chrysler-művek sztrájkja győzelemmel végződött és a bányászszervezet már puszta sztrájkfenyegetőzésre elérte követeléseit teljesítését. A legfelsőbb bíróság (5:4) Rooseveltné mellé állt és alkotmányos szerűnek jelentette ki a vasutasok kollektív szerződéseit, valamint a washingtoni női munka legki-

sebb bér meghatározását, a szenátus szerint pedig a munkásoknak jogukban áll szervezkedni, mert a munkaadók is szervezettek. Az *ülösztájkok* taktikája már Missouri képviselőtestületében is meghonosodott és az „ülösztájkolók” ellen vonultak fel Hershey (Panama) farmerei, kik szállításaikat féltették.

Roosevelt 3 millió C. C. C. munkaszolgálatsszervezete az oly szükséges fásításokat végzi majd el és a „szabad munkapiacot” nem szabad zavarnia. A katonai jellegű szervezet népszerűsítését szolgálja az ápr. 6.-a ünnepe is, mely ezentul „a hadsereg napja”. A haderő fejlesztése persze nem a barátságos északi szomszéd ellen irányul: Lord Tweedsmuir kormányzó washingtoni látogatása ezt külön aláhuzta. Roosevelt a birodalmi konferencia iránt érdeklődött, míg Tweedsmuir a pánamerikai tervekről kért felvilágosítást. Kanada maga a kezdeményező külpolitikájának alakításában, sőt az ellen is tiltakozik, hogy tartományi parlamentjei a *North-America Act* szellemében a londoni koronatanács-hoz fordulhassanak. Ez alkotmányjogi vitákon kívül itt is a bérharcok teszik a közélet tengelyét, mikor is Hepburn ontarioi kormányzó katonaságot vonultat föl az oshawai *General Motors* ülösztájkolói ellen, ugyanakkor azonban a parlament a munkáskövetelések mellett foglal állást a Legfelsőbb Birósággal szemben.

Az USA-brit barátságot némileg a cubai kormány zavarja, mely az angoloknak kereskedelempolitikai kedvezményeket ad. — Mexikóban a katolikusok követelésein túl az agrárreform végrehajtása körül folynak a harcok: Saturnino Cedillo tábornok, földmivelésügyi miniszter az egyéni farmok, Francisco Mugica tábornok közlekedésügyi miniszter a kolhoz-szerű farmok mellett áll. — Puebla államban sztrájkoló textil munkások és katonaság ütközött össze. — Argentínának az odamenekülő külföldi tőke és a buza-boom (mely végkiárusítással fenyeget) okoz gondokat. — Az aranybeözönlés aggasztja Braziliát is, ahol Getulio Vargas diktatúráját Marcedo Soares-Osvaldo Aranha-Salles de Oliveira „kávé”-ellenkikje fenyegeti a jövő év választásán. Ellenben Chilében a „középutas” Alessandri elnöknek sikerült választási győzelmével a népfrent ellen legveszélyesebb vetélytársát, Don Gustava Ross pénzügyminisztert lemondásra bírni, ami ugyan a legkevésbé sem oldja meg a növekvő árak problémáját, a latifundiumok uramáról nem is beszélve... Benavides diktátor Peruban (ki a forradalmi A. P. R. A. ellen uralmát a régi parlamenttel 2 évre „meghosszabbította”) legalább utak építésére és öntözési munkákra használja fel a nyersanyag konjunkturát. E konjunkturát az összes latinamerikai államok élvezik — Columbiában pl. Baranguilla városa máról-holnapra nagyvárossá épült ki.

Latinamerikának nem kell már közvetlen USA intervenciótól tartania — ez a Csendes-Óceánnál van elfogalva. A No. 18 flottaprobléma megoldását 200 USA hadihajó vitte keresztül itt áprilisban, mialatt az alighogy „felszabadult” Fülöp szigeteken az eucharisztikus kongresszust keresztény-mohamedán vallásháború követte.

Az USA fenyegetés elől Japán ismét az angol barátsághoz szeretne menekülni és siet elégtételt adni a formozai incidensért. Közben az export zavaraitól elkeseredett finánc-tőke nyíltan ujjat huz a haderővel, ami Havashit a parlament felosztatására készíti, hogy lengyel mintára „partokon felüli” blokkal próbálja letörni az amugyis gyöngye népképviselőket. Ugy látszik közeledik az elkerülhetetlen végső összecsapás a nagytőke és a hadsereg között, melyből a császár személyét sem lehet kihagyni... A Hitomi-Michi sinto szektát felségsértésért fel kellett osztatni... Japán az USA textilbevétel kontingentálását is kénytelen lenyelni. Szato kül-

ügyminiszter köre legalább Kínával szeretne barátságosabb viszonyt teremteni...

Kína mindenesetre titokban kommunistáival egyezkedik Japán ellen. Az ár: a szovjetterületek megszűnése és a vörshadsereg feloszlata. Kína egysége és modern törzshadosztályai veszedelmes meglepetés Nippon számára, amit fokoz a 6 millió fontos angol kölcsön és a Hongkongi vidék megerősítése. Persze naivság lenne Kína hirtelen gyógyulását márról-holnapra várni: a viszonyokról szomorú illusztráció a szecsuaní éhínség és a fukiéni búbópestis, de Filchner elfogatása is Szinkiangban.

Kína után India a zavarok főfészke Ázsiában. A kormányzói kivételes hatalom fenntartása meggyújtotta a kongresszuspárt kormányalakítását amaz öt tartományban is, ahol abszolút többséget kapott. A kormány Japán ellen felemeltette a mőselyem vámját és ócskavas kivitelitilalmat rendelt el. Viszont japán-olasz ügynökök Vazirisztán törzseit lázították fel, melyek ellen Burgh tábornok 33.000 embert és bombavető rajokat kénytelen felvonultatni. Japán kezét sejtene Szelangur és Negri Szembilan malájállamok gumimunkásainak sztrájkja mögött is, miként Luang Pibul ezredes szíami hadügyminiszter angol-japán háborút bejósoló beszéde is japán körök felfogását tükrözi.

Az angol légibombavető akciója folyik az El Siár törzs ellen is Hadramautban, miután ez arabok az Aden mögötti utépitésnek ellenszégültek. Az angolelles iráki kormány mindenesetre saját légierőkről igyekszik gondoskodni és ez megnehezíti tervbevett szociálpolitikáját. Repülőgépeket szerez be a franciáktól Szaud-i-Arábia is, mely Dzsedda, Taif és Asszir után most Rijadhban, a vahabiták főhelyén épít repülőtérét. — A druzoknak sikerült az új szir kormánytól engedményeket kapni és most Alautia kér hasonló autonómiát területének. — Palesztinában a gazdasági helyzetet az exportnehézségek rontják és még a béke sem állt helyre. — Az északisziriai határon a törökök a bandaharcok miatt csapatokat vonnak össze — Ankara nincs megelégedve a népszövetségi döntéssel.

A 16 milliós Egyiptom önállóságát a montreuxi megállapodások első pontja véglegesítette, mely kimondja a kapitulációk megszűntét. Tőle délre Abessziniából pedig olaszok tesséklik ki az angolokat, akár a Mohamed Ali cég kereskedőiről, akár misszionáriusokról van szó. Ok: az Intelligence Servicenek tett jelentések a „pacifikálás” módjairól. . .

(D. F.)

S Z E M L E

A S Z A T I R A

A szatirikus művészet társadalmi feladata a figyelmet felhívni a világ hibáira és elégedetlenségeire s a célja ezek kiküszöbölése. Sajátos formáit és módszereit megismerhetjük a szatira mesterműveinek elemzéséből. Megállapíthatjuk, hogy ez a művészet legjobb megnyilvánulásaiban mindig tendenciózus, bizonyos irányban moralizáló. Továbbá: nem elégszik meg soha a valóság hűvös-tárgyilagos reprodukciójával; a tisztára utánzó realizmustól éppoly távol áll, mint a leíró naturalizmustól s a klasszikus impresszionizmus passzivitásától. A deformált étellel szem-